

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра ФІНАНСІВ
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
Державні та муніципальні фінанси

на тему: **«Доходи державного бюджету, проблеми мобілізації та шляхи збільшення»**

Виконавець:

студент ЦЗВФН факультету
Топчій Анатолій Юрійович
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)
Волохова Ірина Семенівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. Економічний зміст бюджету та його ланок розкривається в процесах формування та розподілу грошових ресурсів, які за своєю сутністю дуже різноманітні й охоплюють усі рівні державного управління. Рух валового внутрішнього продукту на всіх стадіях – від створення до споживання здійснюється за допомогою грошових фондів. Тому залежно від того, як відбувається процес мобілізації та використання бюджетних коштів, як це впливає на формування в кінцевому підсумку фондів споживання та накопичення визначається роль бюджету в управлінні економікою. У зв'язку з цим важливе значення має постійне удосконалення системи мобілізації доходів бюджету, краще використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Актуальність теми дослідження обумовлюється не тільки потребами практики державного будівництва, а й необхідністю всебічного наукового дослідження бюджетного процесу в цілому та фінансових основ його формування зокрема. В контексті даного дослідження найменш розробленими в науковому плані є питання формування ресурсної бази Державного бюджету. Однак, без з'ясування на науковій основі цього питань не можливе ефективне вирішення питань розподілу бюджетних коштів між ланками бюджетної системи, між органами влади та місцевого самоврядування.

Наукове осмислення проблеми необхідне для вирішення таких практичних завдань, як створення фінансової бази, достатньої для виконання державними органами своїх завдань, функцій, створення гарантованих, передбачуваних та довгострокових доходних джерел бюджетів усіх рівнів. Підходи до вирішення проблеми формування доходної частини державного бюджету наведено у працях таких вітчизняних та зарубіжних учених: В. Андрущенко, С. Буковинського, І. Волохової, О. Волкової, В. Гейця, В. Глуценка, А. Гриценка, О. Дубовик, А. Ілларіонової, Б. Кваснюка, С. Лондар, І. Луніної, І. Мітюкова, В. Опаріна, В. Протасова, І. Радіонової, І. Сала, М. Слатвінської, В. Суторміної, В. Федосова, І. Чугунова, С. Юрія, А. Хомутенко, та ін.

Основна *мета* кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні особливостей формування доходної частини державного бюджету України. Поставлена мета обумовила необхідність вирішення ряду взаємопов'язаних *завдань*:

- дослідити державний бюджет як центральну ланку фінансової системи;
- визначити порядок формування доходів Державного бюджету України;
- розглянути зарубіжний досвід формування бюджету центрального уряду;
- провести аналіз сучасного стану економіки в Україні;
- провести аналіз доходної частини Державного бюджету України;
- проаналізувати виконання доходної частини Державного бюджету України за окремими складовими;
- дослідити основні фіскальні ініціативи Уряду України;
- вирішити проблеми нарощення державних доходів через податкове стимулювання інвестиційної діяльності;
- визначити шляхи наповнення доходної частини Державного бюджету України.

Предметом магістерського дослідження є економічні відносини з приводу формування доходів Державного бюджету України.

Об'єктом дослідження виступає доходна частина Державного бюджету України.

Під час написання кваліфікаційної роботи були використані такі методи: діалектичний метод наукового пізнання взаємозв'язків і проблем взаємодії органів законодавчої та виконавчої державної влади, а також місцевого самоврядування в процесі організації виконання бюджетів за доходами. При проведенні моніторингу формування доходів Державного бюджету використовувався метод аналізу (для порівняння показників доходів державного бюджету з відповідними показниками за попередні періоди); метод аналізу та синтезу при визначенні закономірностей, що мають місце в процесі виконання доходної частини державного бюджету. У формуванні результатів

дослідження використовувалися графічні, графоаналітичні та кореляційно-регресійні методи.

Інформаційну базу дослідження складають закони України та нормативно-правові акти, інструкції та методики, що використовуються в процесі організації виконання доходної частини державного бюджету в Україні, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних вчених, статистичні матеріали органів Державної Казначейської служби України, Міністерства фінансів України, статистичні дані, опубліковані Державною службою статистики України.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури. Основний зміст роботи викладено на 92 сторінках друкованого тексту. Робота містить 7 таблиць та 24 рисунків. Список використаних джерел налічує 97 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі Теоретичні аспекти формування Державного бюджету України розглянуто Державний бюджет як центральна ланка фінансової системи країни, порядок формування доходів Державного бюджету України, зарубіжний досвід формування бюджету центрального уряду;

у другому розділі Аналіз формування доходної частини Державного бюджету України проведено аналіз сучасного стану економіки в Україні, що впливає на доходну частину Державного бюджету; проведено моніторинг виконання доходної частини Державного бюджету України, в тому числі за окремими складовими;

у третьому розділі Шляхи збільшення доходної частини Державного бюджету України проаналізовані основні фіскальні ініціативи Уряду України, запропоновано вирішення проблеми нарощення державних доходів через податкове стимулювання інвестиційної діяльності, шляхи наповнення доходної частини Державного бюджету України.

ВИСНОВКИ

Державний бюджет є одною із головних ланок фінансової системи. З його допомогою уряд концентрує у своїх руках значну частину національного доходу, перерозподіленого фінансовими методами. У цій ланці зосереджуються найкрупніші прибутки і найбільш важливі в політичному й економічному відношенні витрати. Бюджет тісно пов'язаний з іншими ланками фінансової системи, виступає координуючим центром і надає їм необхідну допомогу у формі бюджетних дотацій, субсидій, гарантій, забезпечуючи більш-менш нормальне функціонування інших ланок фінансової системи.

Дослідження проблем формування доходної частини Державного бюджету України викликає інтерес, насамперед тому, що саме бюджет характеризує рівень економічного розвитку країни, і завдяки правильному здійсненню бюджетного процесу забезпечується економічна і соціальна стабільність та належний життєвий рівень населення.

Україна вступає до етапу свого розвитку, який потребуватиме відчутного збільшення абсолютного обсягу бюджетних видатків з метою фінансування цілей реалізації соціальних програм, державного будівництва та соціально-економічного розвитку.

Основними шляхами направленими на збільшення доходної частини державного бюджету на нашу думку є:

1) Зменшити податковий тягар для підприємств. Потрібно сприяти і допомагати розвитку малого та середнього бізнесу. Сьогодні український бізнес потребує суттєвого зниження податкового тиску. І краще зібрати менше, але надати можливість для розвитку, ніж намагатися максимально підчистити бізнес, наваживши на нього додатковий податковий тягар, і в результаті все ж таки зібрати менше.

2) Розвиток сільськогосподарської галузі. Сільське господарство є пріоритетним і може формувати експортний потенціал країни. Якщо розвинути

країни ЄС досягли граничних показників у використанні сільськогосподарських ресурсів, то в Україні "працює" менше ніж половина власного потенціалу, що свідчить про значні резерви розвитку. Одним з основних резервів зростання ефективності сільськогосподарського виробництва є формування потужного кадрового потенціалу та вдосконалення управління трудовими ресурсами села. Також необхідно створити приємний інвестиційний клімат для залучення нових технологій і інновацій для виробництва більш високоякісної продукції для подальшого експорту. У зв'язку з цим ми збільшимо надходження до бюджету та стимулюємо розвиток сільського господарства.

3) Створення вільних економічних зон. Це приведе к залученню додаткових інвестицій в різні області народного господарства, включаючи високі технології, альтернативні джерела енергії та інші. Створення подібних підприємств дозволить організувати додаткові робочі місця, а також налагодити експорт продукції вироблюваною підприємствами, що знаходяться у вільній економічній зоні.

4) Залучення іноземних інвестицій, мотивація створення спільних підприємств, особливо у високотехнологічних галузях економіки.

Основним джерелом наповнення держбюджету являються податкові надходження, які в наслідок глибокої тінізації економіки недоотримуються бюджетом.

Великий вплив на процес тінізації спричинюють економічна дестабілізація, пов'язана з фінансовою кризою, недосконалість системи грошового обігу, непрозорість та мала ефективність податкової системи. Неefективне державне регулювання фінансової сфери створює умови для порушень чинного законодавства, внаслідок чого значна частина фінансових ресурсів перетікає в тінь, водночас не до кінця припинено вивіз капіталу з

України з використанням банківської системи, яка досі застосовується як інструмент для відмивання тіньових доходів.

Враховуючи колосальні втрати бюджету держави від тіньової діяльності, боротьба з цим явищем набуває першочергового значення для державної податкової служби. Наявність тіньового сектору в економіці держави призводить до :

- втрати податкових надходжень до бюджету і, як результат, ускладнення виконання фінансових зобов'язань держави;
- нечіткості управлінських рішень внаслідок відсутності повної та об'єктивної інформації про розвиток економічних процесів;
- скорочення внутрішніх інвестиційних ресурсів через неможливість відкритого витрачання тіньовими структурами прихованих від оподаткування доходів та їхній відплив за кордон;
- зменшення інтересу потенційних стратегічних інвесторів до українських підприємств, що значно гальмує процеси приватизації, фінансового оздоровлення виробництва та приплив іноземних інвестицій.

Ті недоліки які існують в нашій податковій системі призвели до таких проблем системного характеру, як:

- податкова заборгованість платників перед бюджетом та державними цільовими фондами. Ця проблема породжена низкою причин, а саме відсутністю ефективних механізмів, що забезпечують відповідальність суб'єктів господарювання за виконання своїх фінансових зобов'язань; практикою щодо списання реструктуризації державою податкової заборгованості підприємств перед бюджетом; проведення масових бюджетних взаємозаліків , які роблять не вигідною своєчасну і в повному обсязі сплату податків, сприяють укоріненню у суспільній свідомості зневажливого ставлення до податкових зобов'язань;

- широкомасштабне ухилення від оподаткування. В Україні на масштаби ухилення від податків впливають не стільки розміри податкових ставок, скільки

викривлення умов конкурентної боротьби внаслідок нерівномірного розподілу податкового тягаря; корупція; недосконалість законодавства, що регулює підприємницьку діяльність, у тому числі податкового; загальне недотримання норм законів платниками податків;

- бюджетна заборгованість з відшкодування податку на додану вартість. Основними причинами, що ускладнюють виконання державою зобов'язань перед платниками податку на додану вартість, є недоліки законодавчих норм, якими регулюється процедура відшкодування та пред'явлення необґрунтованих вимог на відшкодування податку на додану вартість та заниження сум податкових зобов'язань;

- нерівномірне податкове навантаження, внаслідок чого найбільше податкове навантаження покладено на законослухняних платників, позбавлених податкових пільг.

Основними завданнями податкової реформи в Україні мають бути:

- формування нового інституційного середовища оподаткування, сприятливого для реалізації принципу рівності всіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації, формування відповідального ставлення платників до виконання своїх податкових зобов'язань;

- підвищення фіскальної ефективності податків за рахунок розширення податкової бази, покращання адміністрування, зменшення масштабів ухилення від сплати податків;

- підвищення регулюючого потенціалу податкової системи на основі запровадження інноваційно-інвестиційних преференцій з податку на прибуток підприємств;

- забезпечення більш рівномірного розподілу податкового тягаря між платниками податків;

- демократизація податкової служби України, а саме зміна ідеології її функціонування на основі реформування податкової служби.

Тому дуже великою необхідністю є внесення відповідних змін до Податкового кодексу України, яке сприятиме розвитку підприємництва в Україні та має бути значним кроком на шляху до створення сприятливого інвестиційного клімату в нашій державі за рахунок спрощення податкового законодавства. Створення прозорих правил ведення господарської діяльності та оподаткування, а також забезпечення єдиних справедливих підходів до всіх суб'єктів податкових правовідносин сприятиме укріпленню партнерських відносин між громадянами, суб'єктами господарювання та державою. Зазначене також має призвести до збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів, зростання прибутку підприємств та доходів громадян.

АНОТАЦІЯ

Топчій А. Ю., «Доходи Державного бюджету, проблеми мобілізації та шляхи збільшення»,

(прізвище та ініціали студента)

(назва кваліфікаційної роботи)

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування, за магістерською програмою «Державні та муніципальні фінанси»,

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2021 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – доходна частина Державного бюджету України.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти формування доходів державного бюджету. Досліджена прагматика та проблематика виконання доходної частини державного бюджету України. Розроблені завдання, які збільшать надходження до Державного бюджету, в тому числі шляхом удосконалення податкової системи в Україні.

Ключові слова: доходи, бюджет, бюджетні ресурси, державний бюджет, податки, податкова система.

ANNOTATION

Topchij A., «State budget revenues, mobilization problems and ways to increase»,

(students surname and initials)

(work title)

thesis for Master degree in specialty «072 Finances, banking and insurance» under
the program «Public and municipal finances»,

Odessa National Economic University

Odessa, 2021

Thesis consists of three chapters. Object of study - the revenue part of the State
Budget of Ukraine.

The paper considers the theoretical aspects of the formation of state budget revenues.
The pragmatics and problems of execution of the revenue part of the state budget of
Ukraine are investigated. Tasks have been developed that will increase revenues to
the State Budget, including by improving the tax system in Ukraine.

Key words: revenues, budget, budget resources, state budget, taxes, tax system.